

УИЛ БЪКИНГАМ

ПРОИЗХОДЪТ НА ЛИРАТА

„Майсторски написана поетична приказка...“
Букселър

enthusiast

The Descent of the Lyre
Will Buckingham
Copyright © Will Buckingham 2012
Original edition first published 2012

ПРОИЗХОДЪТ НА ЛИРАТА
Уил Бъкингам

© Маргарита Терзиева, превод, 2014
© Тони Ганчев, художник на корицата, 2014
© Андрей Андреев, снимка на IV корица, 2014
© **Enthusiast** – запазена марка на „Алто комюникейшънс енд
пъблишинг“ ООД, 2014
ISBN 978-619-164-105-5

УИЛ БЪКИНГАМ
ПРОИЗХОДЪТ
НА ЛИРАТА

*Превод от английски
Маргарита Терзиева*

enthusiast

София, 2014

Параклисът

Пътят за параклиса тръгва от Триград. Не е отбелязан на картата и е толкова тесен, че двама души не могат да вървят един до друг. Налага ти се да питаш и разпитваш поне час, за да намериш някой най-после да ти покаже неравната пътека зад едно малко хотелче. Тръгваш по нея, изкачваш склона и потъваш в тъмна борова гора с кристалночист безветрен въздух. Изминаваш още към километър, излизаш над боровете и хващаш виещия се нагоре на широки змиевидни дъги път. Релефът става все по-стръмен и каменист. Изплашени от стъпките ти, гущерите се разбягват панически пред теб. Птиците по дърветата надават предупредителни писъци една към друга. Тревата жужи от енергията на какви ли не мушици.

Ако човек има късмет или е достатъчно търпелив, може да зърне и някоя костенурка. Те пълзят под храсталациите из по-ниските склонове, тръгнали да вършат своята праисторическа работа. Легендата разказва, че някога, в една друга епоха, малкият Хермес хванал една костенурка, изпразнил корубата ѝ, опънал кравешки черва между двете ѝ стени и ето ти китара, гитара, guitar. Пътят прехвърля хребета на планинския хълм и продължава през широка ливада, пълна с цветя. Ако вдигнеш поглед нагоре, виждаш ястребите да кръжат ниско над главата ти и да те наблюдават. Докато вървиш през ливадата, късаш едно цвете: жълто, с пет листенца, после прескачаш оградата в далечния ѝ край и хващаш по друг път, който лъкатуши из малка дъбова гора. Зад горичката има землище, оградено с висок зид. Бялата боя е потъмняла до сиво, образът над арката на портата е толкова излинял от дъжда, че е невъзможно да разбереш дали е на ангел, на дарител, или на светец.

В двора кротко бълбука малко изворче, бистрата вода се събира в плесенясал каменен басейн, оттам хуква по тесен канал, излиза от двора и препуска надолу по хълма.

Зад извора има полуразрушен параклис, чиито стени са покрити с бръшлян. Навеждаш се и отпиваш от чистата хладна вода.

Вратата на параклиса е отключена. Щом влезеш, ти трябва поне няколко секунди, за да свикнеш със сумрака и да видиш стените и тавана, изрисувани с несръчни стенописи. Исус Пантократор те гледа от високия таван и те благославя с вдигнати в скаутски поздрав пръсти. Разположени в специални ниши по стените, четиримата евангелисти стискат книгите си, сякаш животът им зависи от тях. Но онова, което привлича вниманието, е иконообразът в далечния край на източната стена. То е на светец с масивни челюсти и тъжно лице. Брадата му е тъмна, угълчетата на устата са извити надолу. Върху облечените му в кафява роба рамене е наметната червена пелерина, краищата ѝ се събират на гърдите му с голяма тока. Очите на светеца не гледат в теб, те са обърнати към небето, но въпреки това привличат погледа. Златната боя на ореола около главата му е олющена на места. Ръцете са вдигнати нагоре в древен жест на молитва. Дланите и китките са привързани и само върховете на дългите му деликатни пръсти се подават над превръзката. В скута на светеца има старинна китара, грифът ѝ опира в рамото му. Надписът над главата е нечетлив и частично заличен, но ако се вгледаш в избелелите букви, можеш да различиш три думи на кирилица: Иван Гелски, светец.

Ала житията на светците, книгата за Светиите в Стария завет, азбучните показатели, енциклопедиите и църковните писания не споменават нищо за светец на име Иван Гелски. Ако не беше образът на стената в този малък параклис в сърцето на Родопите, ако не бяха слуховете и легендите,

живи и сега, ако не бяха разказите за разбойника Иван, изкусния свирец, който срещнал своето мъченичество на трийсет и три години в Париж и се върнал у дома като жив светец, никой нямаше да знае, че някога е съществувал такъв човек.

Днес ти се струва, че като че ли единственият му поклонник си ти. Потта от изкачването на хълма охлажда кожата ти. Оглеждаш се и макар че си заклет неверник, протягаш ръка и полагаш на перваза пред образа откъснатото от поляната пред параклиса цвете. И после, понеже ти се струва, че е правилно да го направиш, понеже няма кой да те види и понеже светецът те гледа с особена тържественост, коленичиш пред него, затваряш очи и се заслушваш.

Първа част
Младоженецът

1

Музиката била в него още преди да се роди. Свит в утробата на майка си, той слушал как сърцето ѝ бие като тъпан. Очите му били затворени, но душата му тръпнела с ритъма на нейното тяло, с игривата ръченица на смеха ѝ, с по-бавната или забързваща копаница на променливото ѝ настроение, с равното и балансирано право хоро през часовете, които прекарвала над тъкачния стан. Музиката неизменно била там, причаквала го по пътя към живота, очаквала появата му на белия свят.

Той бил първото успяло да излезе живо от утробата на майка си дете, първото отворило очи и видяло меката зеленина на високите ливади над малкото селце Гела. Година по-рано неговите брат и сестра – близнаци – си отишли при раждането. Затова майка му все повтаряла, че той не е пръв, а трети.

Музиката била там не само преди раждането, но и преди самото му зачеване. Вуйчото, братът на майка му, бил музикант. Неговото име също било Иван. Пръстите на вуйчо Иван изтръгвали от тамбурата толкова сладки звуци, че дори животните в гората притихвали да го слушат, успявали да укротят сърцата на мечките и вълците и те не влизали в селото и не правели пакости на хората. Но вуйчо Иван се самоубил през пролетта преди раждането на племенника, който по онова време, не по-голям от човешки палец, плувал в корема на майка си в ритъма на нейното сърце.

Хората открили тялото на вуйчото да виси на ниския клон на една бяла череша, пожълтяло от падащия цветен прашец на цветовете ѝ. Когато плодовете завързали и започнали да зреят, всички били съгласни, че не помнят досега дървото да е давало толкова много череша.

Никой не попитал защо вуйчо Иван сложил край на живота си. Във времена, когато из страната върлували бандити, когато хайдуци режели гърла за няколко гроша, а султан Селим II усещал как тронът му се клати заплашително под него и слушал как милиони червеи разяждат основите на империята му, във времена, когато онези, които се трудели по нивите, чакали милостиня от богатите, както винаги са чакали и винаги ще чакат, в такива времена въпросът не бил защо човек искал да умре, а защо продължава да живее.

Новината за самоубийството на вуйчо Иван била разгласена от едно дете на седем, най-много осем години. Докато си играело на хълма, то видяло тялото да се поклаща от дървото и обляно в сълзи, хукнало към селото. Когато сестрата на мъртвия разбрала какво е станало, притиснала корема си с ръце, върнала се в къщата, затворила вратата и започнала през сълзи да реди молитви за детето си. Затворено в пулсиращия казан на утробата ѝ, то слушало как тя пее името на брат си, как произнася отново и отново двете срички с ударение върху втората, като неравноделен такт на старинен танц: И-ван, И-ван, И-ван.

2

Майка му го родила малко преди жътва. Легнала на сламеника в сумрака на зимника и застенала. Акушерката – стара баба, дошла от Широка лъка със сърп, връзка билки и шише сливова ракия в торбата – се засуетила около нея. Първата ѝ работа била да остави всички тенджери и тигани отворени с гърлата нагоре, за да може раждането да мине гладко. Свекървата напалила огън. Акушерката стоплила вода за къпане на бебето, изсипала я в един леген и сложила вътре железни пирони, за да бъде то здраво и ловко, после обляла острието на сърпа с ракията и го поднесла към пламъка.

Раждането било не по-трудно от всяко друго, но бебето било хлъзгаво, изхлузило се от ръцете на бабата и паднало върху острата слама. Тогава надало първия си писък. Писъкът бил остър и гневен, без капчица мелодичност в него. Свекървата навела глава. „Това е знамение“, казала тя и пригладила падналия на челото на снаха си мокър от пот кичур. „Това е знамение.“ И си помислила: един ден това дете ще стане хайдутин и ще хване гората. Тази мисъл я изпълнила едновременно с гордост и страх.

Бабата взела бебето и отрязала пъпната връв със сърпа. После го изкъпала в легена с топлата вода, натрила телцето му със сол и го повила в ризата на баща му. Чак тогава подала вързоп на майката, която го поставила на гърдата си и усетила пулса на крехкия нов живот, отделен от нейния само преди минута.

Същата вечер бабата взел плацентата, увил я в бяла бродирана кърпа и отишъл при онази череша. Слънцето

тъкмо захождало зад хълма, въздухът ухаел на лято. На следващия ден било Кръстовден. Жените в селото плетели кошници, а мъжете точели ножовете си за предстоящия празник.

Той започнал да копае сухата пръст в основата на черешата. Когато дупката станала дълбока около метър, пуцнал кърпата с плацентата в нея и върнал изкопаната пръст отгоре ѝ. Долината вече тъмнеела, започнало да захлажда. Бащата оставил лопатата и се усмихнал. Това бил един от онези редки моменти в живота, когато на човек му се струва, че един-едничък миг на радост е достатъчен да заличи цялата мъка по света. После се пресегнал, откъснал една череша и я сложил в устата си. Вдигнал лопатата на рамо и се върнал в селото.

Уил Бъкингам

ПРОИЗХОДЪТ НА ЛИРАТА

Превод *Маргарита Терзиева*

Редактор *Мария Чунчева*

Дизайн на корицата *Тони Ганчев*

Снимка на IV корица *Андрей Андреев*

Коректор *Снежана Бошнакова*

Предпечат *Лиляна Карагьозова*

Английска. Първо издание.

Формат 60 × 90/16

Печатни коли 15,5

ISBN 978-619-164-105-5

Издава

enthusiast

Запазена марка

на „Алто комуникайшънс енд пблшиинг“ ООД

София, ул. „Кракра“ №20

тел. 02/ 943 87 16, факс: 02/ 943 87 18

e-mail: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“ може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg

Печат МУЛТИПРИНТ ООД

ПРОИЗХОДЪТ НА ЛИРАТА

УИЛ БЪКИНГАМ

В началото на XIX век населението в българското родопско село Гела, родно място на легендарния Орфей, страда под зловещото османско робство. Когато турците отвлечат годеницата му точно преди тяхната сватба, Иван Гелски поема към планината и се присъединява към четата на Богдан войвода, за да търси отмъщение. Но случайната среща с пътуващ китарист и последвалото кръвопролитие го изпращат на вълнуващо пътешествие през света на музиката, славата, мъченичеството и раждането на една легенда. В това забележително преоткриване на мита за Орфей Уил Бъкингам се потапя в музикалното богатство и фолклора на България, за да създаде една притча за историята, светостта и силата на митовете...

„Сполучлива комбинация от история и митология...“

Поетична и чудесно написана книга.“

Букселър

„Въздействащ литературен роман.“

Съндей Телеграф

„Тази книга е забележителна с това, че притежава всички важни характеристики на доброто четиво: оригинален и увлекателен сюжет, чудесна идея и красив стил.“

Луи дьо Берни

www.enthusiast.bg

9 786191 641055

Цена 14,00 лв.